

Sámi allaskuvla

Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

JULEVSÁMEGIELLA JA LULLISÁMEGIELLA

10 oahppočuoggá

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

Julevsámeigiella ja lullisámeigiella
Lulesamisk og sørsamisk
Lule Saami and South Saami

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

OAHPPOOVTTADAGA KODA	SAM 201
VIIDODAT	10 oahppočuoggá/ECTS credits
OAHPU LÁGIDEAPMI	Dábálaččat luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas Guovdageainnus.

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Sámeigiella ja sámi girjjálašvuoda bachelorprográmma.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábálaš sisabeassangáibádusat alitoahpahussii ja duođaštuvvon sámeigiella máhttu. Dasa lassin studeanta galgá leat čađahan sámeigiella ja sámi girjjálašvuoda bahcelorprográmma fágaoahpuid 60 oahppočuoggá dahje eará vástideaddji oahpuid.

5. OAHPAHUSGIELLA

Dábálaččat davvisámeigiella. Dasa lassin studeanta berre bastit lohkat engelasgielat teavsttaid.

6. SISDOALLU

Oahppu addá viiddes gova julevu-, lulli- ja davvisámeigiella gielalaš oktiigullevašvuodas ja erohusain. Teakstalohkamiin ja giellaoahpaid buohtastahttima bokte studeanta oažžu dieđuid julevusámi ja lullisámi jietnadatoahpas, čállinvuogis, hápmeoahpas, cealkkaoahpas ja historjjálaš duogážiis ja daid gielaide systemáhtalaš erohusain ja ovttalágánvuodain davvisámeigielas ja gaskaneaskka. Oahppu addá buori vuodu oahpaheami dárbbuide earenoamážit joatkkaskuvlla dásis ja hukse vuodu joatkit suokkardit sámeigiella dutkandásis. Julevusámeigiella ja lullisámeigiella deattuhuvvoba barggu dáfus sullii ovttá mađe. Čállinmáhttu vurdojuvvo sakka eanet julevsámeigielas go lullisámeigielas. Goappaš gillii lea teakstapensum, goitge mealgadii eanet julevusámeigielas go lullisámeigielas.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Son gii lea ollašuhttán SÁM 201 -eksámena galgá háhkan ollislaš gova ja áddejumi julevsámeigiella ja lullisámeigiella fonologiijas, riektáčállimis, morfologiijas ja cealkkaoahpas nu ahte:

- dovdá julevsámeigiella ja lullisámeigiella fonologiija, sátnehámiid ja cealkkaráhkkanusaid

- ipmirda julev- ja lullisámegiela ovttalágánvuodaid ja erohusaid gaskaneaska ja davvisámegiela ektui
- dovda julevsámegiela ja lullisámegiela čállinprinsihpaid
- diehtá julevsámegiela ja lullisámegiela čállingielaid historjjá váldočuoggáid
- ipmirda julevsámegiela ja lullisámegiela saji eará sámegiela ektui
- máhtá čilget julevsámegiela ja lullisámegiela jietnadatsystemaid, sátnehámiid ja cealkkaráhkanusaid váldočuoggáid
- máhtá buohtastahttit julevsámegiela ja lullisámegiela jietnadatsystemaid ja čilget erohusaid ja ovttalágánvuodaid daid gaska
- máhtá čilget váldoerohusaid ja ovttalágánvuodaid julevsámegiela ja lullisámegiela morfologijias ja cealkkaoahpas ja erohusaid ja ovttalágánvuodaid davvisámegiela ektui
- máhtá davvisámegiela sátnehámiid vuodul hábmet dakkár julev- ja lullisámegiela sátnemáddagiid main leat vástagat julev- ja lullisámegielas
- máhtá lohkat álkis julevsámegiela ja lullisámegiela teavsttaid veahkkeneavvuid vehkiin
- máhtá čállit julevsámegiela dálá čállinvuogi mielde veahkkeneavvuid vehkiin
- adde njálmmálaš julevsámegiela nu ahte sáhtá identifiseret dábálaš sátnehámiid
- máhtá čilget smávit gažaldagaid lullisámegiela fonologiija, riektáčállima, morfologiija dahje/ja cealkkaoahpa birra čálalaččat

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahpahus addo logaldallamiid, joavkobargguid, hárjehusaid, semináraid ja bagadallamiid hámis. DGT-veahkkeneavvut nugo Digigiisá adnojuvvojit guovddáš oahppan- ja oahpahanneavvun.

Studeanta galgá dađistaga bargat oahpaheaddji addin gažaldagaiguin/hárjehusaiguin. Dat leat oahpaheami ja oahppama guovddáš vuogit.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Bargomáhppa ja dasa gullelaš geatnegahttojuvvon bargut galget leat dohkkejuvvon ovdalگو studeanta beassá eksámenii.

Bargomáhppa ja geatnegahtton barggut:

1. Studeanta galgá transkriberet sullii 5 minuvtta julevusámi hállangiela. Studeanta oažžu ieš báddet teavstta (báddekopiija guđđojuvvo fágaoahpaheaddjái) man oahpaheaddji galgá dohkkehit dahje oažžu luoikkas báddejuvvon teavstta oahpaheaddjis. Transkripšuvdna galgá atnit dálá julevsámegiela riektáčállima vuodđun. Barggu nubbin oassin galgá leat sullii 2-3 siidosáš čilgehus teavstta gielladovdomearkkain. Bargu biddjo studeantta bargomáhppii.

2. Nubbin bargun galgá studeantta čállit lullisámegillii guoski barggu mii lea 3-5 A4-siiddu guhku, earret ovdasiiddu ja girjjálašvuoda listtu dahje/ja gáldolisttu. Bargu galgá čilget, árvvoštallat dahje eará láhkái guoskkahit lullisámegiela giellaoahpa, čállinvugiid dahje/ja lullisámegiela saji sámegielaid searvvis. Bargu fáttá galgá fágaoahpaheaddji dohkkehan. Bargu biddjo studeantta bargomáhppii.

3. Bargomáhpa álgun galgá leat álgosátni mas studeanta árvvoštallá iežas oahppama. Bargomáhpas ožžot leat gitta guokte eará barggu maid studeanta ieš vállje lassin geatnegahtton eksámenbargguide.

Geatnegahtton bargguid ja bargomáhpa gárvvisteapmái ja sisaaddimii biddjojuvvojit dihto áigemearit.

10. EKSÁMEN

Eksámen lea njálmmálaš eksámen bargomáhpa vuodul. Eksámenis studeanta beassá čilget dieđuidis julevsámegiela ja/dahje lullisámegiela bargomáhpa ja lohkanmeari vuodul. Das árvvoštallojuvvo sihke fágalaš máhttu ja studeantta návccat árvvoštallat iežas fágalaš dási ja mo/gos eanet dieđuid sáhttá fáhtet. Studeanta oazžu geavahit čállojuvvon veahkkeneavvuid, earret gárvves čállojuvvon teakstajorgalusaid.

Eksámen árvvoštallojuvvo bustávvaárvosániiguin (A–F).

11. LEAGO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DAN FÁGA/FÁTTÁ?

Dábálaččat ii leat vejolaš privatistan váldit dán oahpu, geahča muđui U/A lága § 3-5.

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čjuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo omd. evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraortta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Lohkanmearri lea 40 siiddu julevsámegiella ja 15 siiddu lullisámegiella dohkkehuvvon čállinvuogi mielde. Lassin leat teavsttat čállojuvvon fonehtalaš ja fonologalaš čállinvugiin ja moadde artihkkala. Dasa lassin sisttisoallá lohkanmearri maiddá logaldalli logaldallamiid ja oahppomateriála (oktiigeasuid jnv.). Fágaoahpaheaddji dohkkehemiin sáhttá studeanta lonuhit artihkkaliid ja girjjiid sadjái vástideaddji artihkkaliid ja/dahje girjjiid. Lohkanmearis galgá sohkelaliid ovtadássásašvuohhta vuhtii váldojuvvot nu guhkás go lea vejolaš.

Teavsttat:

Pirak, Anta 1993: *Jáhttee sáme viessom*. Kristiansund N: Th. Blaasværs Forlag. (30 s.)

Gælok, Samuel 1992: *Subttsasa nuoramusajda*. Kristiansund N: Th. Blaasværs Forlag. (Girji) (10 s.)

Bergsland, Knut & Holm Bull, Ella 1993: *Lohkede saemien*. (15 s.) (Girji)

Pekka Sammallahti 1998: *The Saami languages*. S. 153-156 (julevsápmi) ja 161-165 (lullisápmi) (7 s.)

Gielalaš čilgehusat:

Ole Henrik Magga 2014: *Julevsámegiella ja lullisámegiella davvisámegielaigiidda*. Kompendiija.

Guovdageaaidnu: Sámi allaskuvla. 96 s.

Angeus Kuoljok, Susanna (2003): Lulesamiska. Ett hotat minoritetsspråk i Skandinavien. *Endangered languages and Cultures (ELC) 1*, Uppsala: Centre for Multiethnic Research. (20 s.)

Bergsland, Knut (1962): The Lapp dialects south of Lappland. *Commentationes Fenno-Ugricae in Honorem Paavo Ravila*. Helsinki: Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 125. S. 25-39. (15 s.)
Grundström, Harald (1980): Inledning. Pirak, Anta: *Jáhttee saamee viessoom*. Uppsala: Almqvist & Wiksell. (1937): Luleå: Luleå Alltryck 1980. S. III-X. (8 s.)
Sammallahti, Pekka (1998): *The Saami languages*. Kárášjohka s. 20-26 (7 s.)

Sii geat eai leat ovdal lohkan dán artihkkala, galget dovdat bures dan sisdoalu:

Korhonen, Mikko: *Samiska dialekter*. (Stensiila, 18 s.)

dahje

Korhonen, Mikko 1964: Lapin murteiden keskinäisistä suhteistä. *Lapin tutkimusseuran vuosikirja V*.

Veahkkeneavvut

Bergsland, Knut & Holm Bull, Ella: *Lohkede saemien*. (Jietnabáttit)

Bergsland, Knut [1982] (1994): *Sydsamisk grammatikk*. Kárášjohka: Davvi Girji.

Bergsland, Knut & Mattsson Magga, Lajla (1993): *Åarjelsaemien-daaroen baakoegærja Sydsamisk-norsk ordbok*. Ikkaldas: Iđut.

Gælok, Samuel (1991): *Subttsasa nuoramusajda*. Ikkaldas: Iđut. (Jietnabáddi)

Magga, Ole Henrik & Mattsson Magga, Lajla (2012): *Sørsamisk grammatikk*. Kárášjohka: Davvi girji.

Spiik, Nils Eric (1989): *Lulesamisk grammatik*. Luleå: Sameskolstyrelsen.

Spiik, Nils Eric (1994): *Lulesamisk ordbok*. Jåhkåmåhkke: Sameskolstyrelsen.

Korhonen, Olavi (1979): *Bákkogir'je julevusámes dárrui dáros julevusábmái Lulesamisk svensk svensk lulesamisk ordbok*. Uppsala: Almqvist & Wiksell.